

Veckans Land

Kopieringsunderlag i geografi,
samhällskunskap mm från nutid.nu

KAZAKSTAN

**A
K
T
U
E
L
L
T**

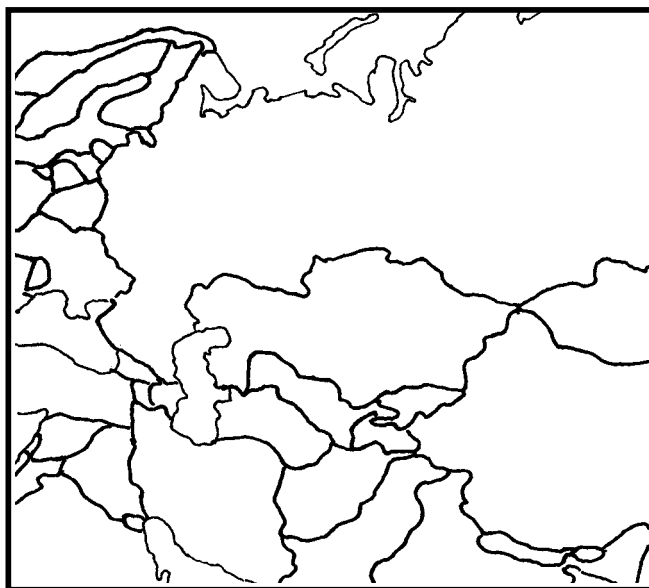
I februari 2011 meddelade Kazakstans president Nursultan Nazarbajev att det skulle hållas presidentval den 3 april, i god tid innan hans mandattid skulle gå ut år 2012. Nazarbajev har styrt landet i 20 år och vill med ett nytt presidentval försäkra

sig om ytterligare en presidentperiod trots att han är 70 år gammal. Någon motståndare i valet finns inte i praktiken och Nazarbajev vann enkelt med över 90% av rösterna. Val i Kazakstan har dock aldrig ansetts vara helt rättvisa eller fria.

LÄGESKARTAN

Kazakstan är till ytan världens nionde största land. Kazakstan var fram till 1991 en del av Sovjetunion och var den sista republiken i det sönderfallande Sovjetunionen att förklara sig självständigt. Idag har landet en 700 mil nordlig gräns mot Ryssland. I sydöst gränsar landet till Kina. I sydväst ligger Kaspiska havet, världen största insjö.

Färglägg landet på kartan till höger.

Källor för Veckans Land är i första hand Utrikespolitiska Institutets "landguide" samt Nationalencyklopedin.

FLAGGAN

Flaggan är ljusblå i botten med en gul sol och under det en gul örn. I vänsterkanten ligger ett gult komplicerat ornament. *Färglägg flaggan till vänster.*

KASPISKA HAVET

Kaspiska havet är världens största insjö och delar av den tillhör Kazakstan. Sjön är något salt men salthalten ligger på en tredjedel av vad som är normal salthalt i de stora haven. Sjön har inget utlopp och ytnivån ligger 28 meter under världshaven. Det viktigaste tillflödet är den ryska floden Volga (se kartan på nästa sida). 80% av det nya vatten som rinner in i Kaspiska havet kommer via Volga, som har sitt utlopp i Kaspiska havets norra del. Det medför att salthalten är mycket låg i norr - i princip nästan som en vanlig sötvattensjö. Kaspiska havet kan jämföras med vår egen

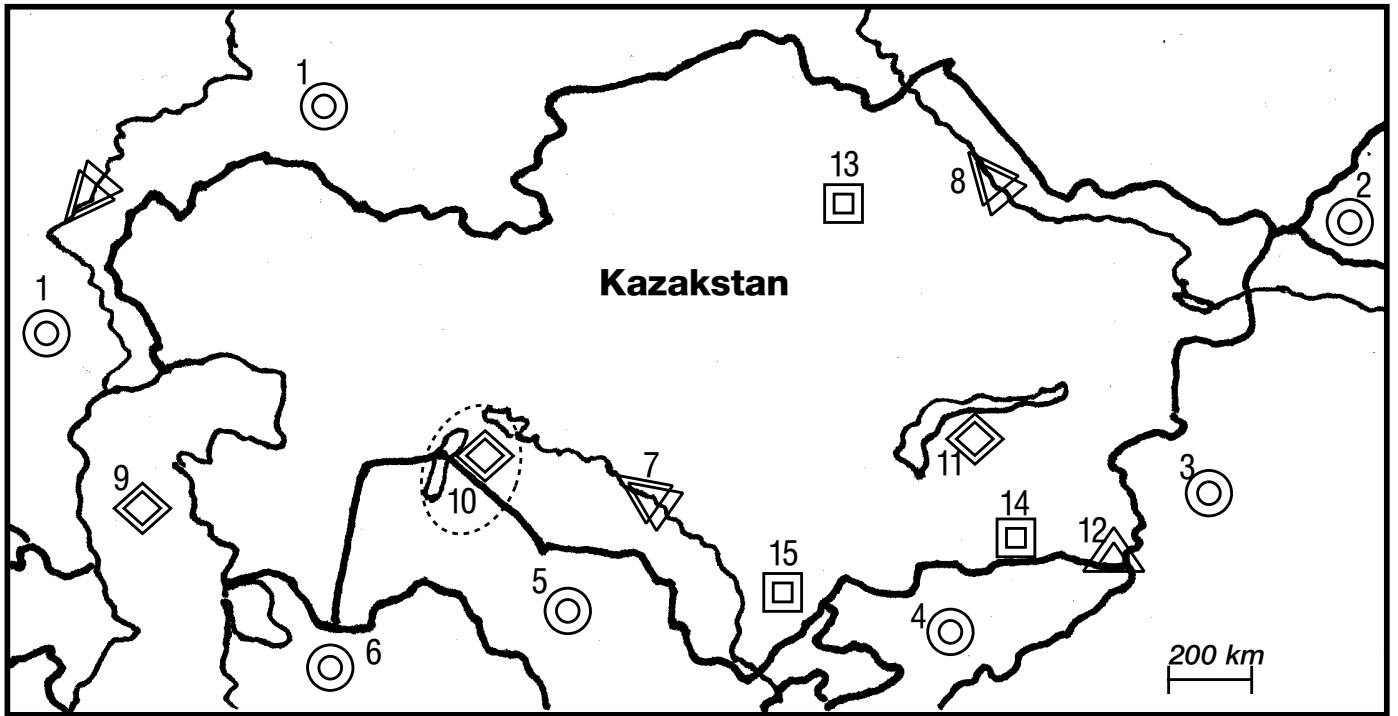
Östersjö. Östersjön (eller Baltiska havet) är ingen sjö eftersom det finns en förbindelse med Atlanten men "sjön" är ungefär lika stor till ytan som Kaspiska havet och salthalten i det bräckta vattnet är ungefär detsamma.

En stor skillnad är dock volymen med vatten i dessa två hav. I Kaspiska havet ryms det 78 200 kubikkilometer vatten medan man beräknar att Östersjöns volym är cirka 20 000 kubikkilometer.

Hur många gånger mer vatten finns det i Kaspiska havet i jämförelse med Östersjön?

Kazakstans karta

Här nedan ser du en karta över Kazakstan med grannländer, viktiga städer och annat utmärkt med siffror. Alla namnen hittar du i en alfabetisk lista. Vilket namn hör ihop med vilken siffra? Ta hjälp av en kartbok.

KAZAKSTAN

Kazakstan ligger i Centralasien med gräns mot Kirgizistan, Uzbekistan och andra länder som svenskar normalt har svårt att placera på en karta. Även Mongoliet har vi tagit med på kartan ovan trots att Mongoliet och Kazakstan inte har gemensam gräns. Den viktigast floden är Syr-Darja som har sitt utlopp i Aralsjön eller det som är kvar av den en gång enorma sjö (se mer nästa sida). I nordvästra Kazakstan passerar floden Ertis som är en

biflod till den ryska floden Ob. I östra Kazakstan ligger Balchasjsjön, som är en mycket stor sjö. Även den saknar utlopp till världshaven. På gränsen mellan Kazakstan och Kirgizistan ligger högsta bergstoppen Khan Tengri (7010m). Inte långt därifrån ligger landets enda miljonstad, Almaty (tidigare Alma-Ata). Den var tidigare huvudstad men numera är det staden Astana (som betyder huvudstad) i norra Kazakstan.

☉ Grannländer

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....
- 4. ....
- 5. ....
- 6. ....

▷ Floder

- 7. ....
- 8. ....

◊ Hav och sjöar

- 9. ....
- 10. ....
- 11. ....

▲ Berg

- 12. ....

◻ Städer

- 13. ....
- 14. ....
- 15. ....

Namnen

- Almaty
- Aralsjön
- Astana
- Balchasjsjön
- Ertis
- Kaspiska havet
- Khan Tengri
- Kina
- Kirgizistan
- Mongoliet
- Ryssland
- Syr-Darja
- Tjimkent
- Turkmenistan
- Uzbekistan

Många tänker på den brittiske komikern och skådespelaren Sacha Baron Cohen när Kazakstan nämns. Orsaken är att hans rollfigur Borat har gjort en högst personlig version av landets nationalsång.

Befolkning och språk

Kazakstan är ett av världens till ytan största länder men har "bara" knappt 16 miljoner invånare. Det gör att det är ett av de länder som har lägst antal invånare per kvadratkilometer. Med sin stora landyta är det inte så konstigt att det finns väldigt många folkgrupper. Det sägs att det bor mer än 120 olika folkslag i Kazakstan. De klart dominerande folkgrupperna är kazaker och ryssar. När landet blev självständigt 1991 var ryssar i knapp majoritet men nu utgör kazaker ca 65% av befolkningen och 20-25% är ryssar. De största av alla mindre folkgrupper är uzbeker och ukrainare.

Nästan alla invånare kan ryska och det är vid sidan av kazakiska landets officiella språk. Kazakiska har den starkaste ställningen men talas bara av ca 65% av befolkningen. Ryska är ett slaviskt språk och kazakiska ett icke slaviskt. Gemensamt för dem är att de skrivs med det kyrilliska alfabetet. Trots att ryskan är så utbredd försöker myndigheterna styra över mot kazakiska. Ofta har orterna ett ryskt och ett kazakiskt namn. Rekommendationen är att man använder det kazakiska namnet. Ett exempel på det är den förra huvudstaden som myndigheterna vill kalla Almaty istället för det tidigare ryska namnet Alma-Ata.

Något som är lite speciellt för landet är också att det skiljer mycket mellan män och kvinnors medellivslängd. Kvinnor blir i genomsnitt ca 10 år äldre än män. Alkohol- och tobaksmissbruk anses vara en av förklaringarna till männens kortare livslängd.

Förryskade nomader

Man kan säga att kazakerna bildades som en folkgrupp under 1500-talet. Det var när några av de viktigaste turkiska stammarna enades under den gemensamme ledaren Kasym Khan. Turkiska folkgrupper hade redan då funnits i området under minst 1000 år.

Kazakerna levde som nomader och flyttade runt med sina betande djur. De bodde i ett slags tälthus som kallas jurta. En jurta är idealisk som bostad för nomader. De är lätta att packa ihop och ta med sig. De går snabbt

att bygga upp igen och de kan vara tillräckligt stora för att många människor ska få plats runt eldstaden i mitten. Jurtan och eldstaden fungerade som en samlingsplats. för mat, hantverk, sång, poesi och historieberättande.

Hästar var ett måste för nomader. Det går inte att nog understryka hur viktiga de var. Ett bevis på det är att mycket av landets poesi handlar om hästar.

Idag är det inte särskilt många som bor i jurtor men en sak som levt kvar från nomadlivet är att många kazaker kan spela nationalinstrumentet. En tvåsträngad luta som kallas dumbbla.

Flera olika folkslag bodde på de väldiga stäppområdena i Asien. För att skydda sig mot mongoler och andra krigiska grannar som ville utöka sina områden fick kazakerna skydd av Ryssland. Det ledde så småningom till att de istället kom att hamna under ryskt och sovjetiskt styre. När Sovjet blev hårt centralt styrt av bl.a. Stalin flyttades många ryssar till området. Det ledde till att kazakerna med tiden förryskades både språkmässigt och socialt samtidigt som deras egen historia inte fick så mycket utrymme.

Tiden efter Sovjetunionen

Kazakstan blev självständigt 1991. Den som blev ledare för det nya landet var Nursultan Nazarbajev. Det har hela tiden varit viktigt för Nazarbajev att ha goda relationer med omvärlden. Även om val förekommer så har han inte styrt landet på ett särskilt demokratiskt sätt. Kritiker anser att väst delvis har låtit Nazarbajev styra lite som han vill eftersom det dels har gjort att landet är ganska stabilt men också för att Kazakstan erbjuder bra möjligheter till investeringar. Många ser Kazakstan som ett framtida rikt land eftersom det finns gott om oljefyndigheter.

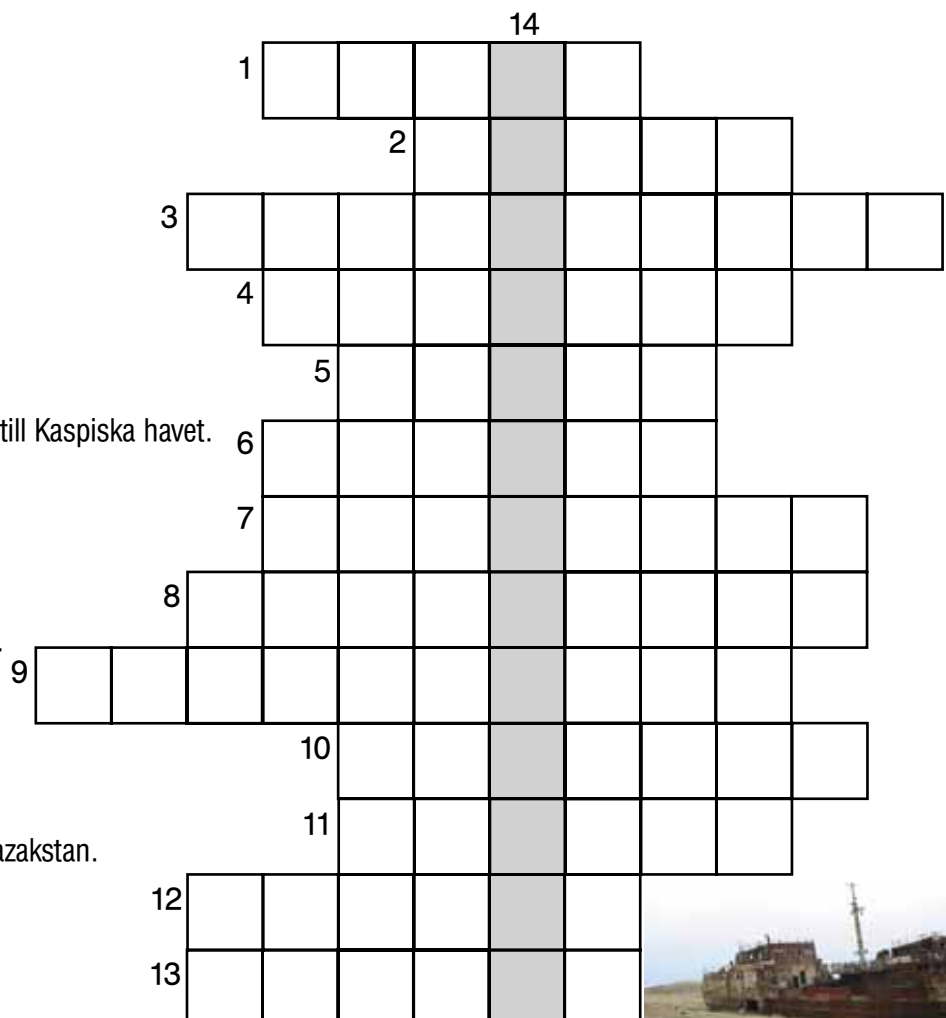
Sovjet genomförde kärnvapenprovsprängningar i Kazakstan. När Sovjetunionen sedan upplöstes blev kärnvapen kvar. Kazakerna såg till att skrota dessa så snabbt som möjligt och kom överens med grannländer om att inrätta en kärnvapenfri zon.

Sjön som försvann

För femtio år sedan var Aralsjön i Sovjetunionen och på gränsen mellan sovjetrepublikerna Kazakstan och Uzbekistan jordens fjärde största insjö. Den hade enorm stor betydelse för regionen med fiske, sjöfart och allt annat som hör en stor sjö till. Idag är sjön mindre än hälften så stor till ytan och fyra femtedelar av vattenvolymen är borta. Det som kanske är ännu värre är att salthalten är så hög att fiskar och annat djurliv inte kan leva där längre. På kartan (sidan 2) kan du se ungefär hur stor sjön var en gång och ser man i olika kartböcker så är det inte ovanligt att sjön fortfarande avbildas så stor som den en gång var.

Osaken till att sjön minskat så i storlek är att man använt flera viktiga tillflöden (framförallt floden Syr-Darja) till olika konstbevattningsprojekt. Den sovjetiska regeringen i Moskva bestämde redan 1918 att man skulle satsa på stora odlingar av spannmål, ris och framförallt bomull. De två sistnämnda grödorna är mycket vattenslukande. Frågan är om man skulle ha tagit detta beslut om man förstått vilka stora miljökonsekvenser det skulle få. Inte bara förstördes människors chans till framtida försörjning, även hälsan har påverkats negativt på grund av att människor får i sig mer salt, tungmetaller och kemikalier från jordbruket. Sänkningen av Aralsjön anses av många som en av de värsta miljökatastroferna under senaste århundrandet.

Finns det då något hopp för sjön? De södra delarna av sjön riskerar tyvärr att bli helt uttorkade men den norra delen, ibland kallad Norra Aralsjön, försöker man nu rädda. Till denna del kommer sötvatten från floden Syr-Darja och med hjälp av ett dammbygge som blev klart 2005 har man nu lyckats höja vattennivån i Norra Aralsjön med fyra meter. Det viktigaste av allt är att man också fått ner salthalten till nivåer som rådde på 1960-talet. Fortfarande är vattennivån tio meter lägre än när hamnen i Aralsk (en stad vid sjön) fungerade som hamn. Titta gärna på Youtube-klippet som visar bilder från Aralsjön, staden Aralsk men också visar de förhoppningar folket har där om att få tillbaka sin sjö. Korsordet nedan, som handlar om Kazakstan, ger namnet på denna damm.

1. Officiellt språk förutom kazakiska.
2. Rysk flod som ger mycket vatten till Kaspiska havet.
3. Grannland i söder.
4. Kallas de som är från Kazakstan
5. Tälthus.
6. Den största staden i Kazakstan.
7. Sjö som minskat mycket i storlek.
8. Viktig flod för Norra Aralsjön.
9. Efternamn för president.
10. Kallas de som ej är bofasta.
11. Tvåsträngad luta.
12. Fortfarande ett viktigt husdjur i Kazakstan.
13. Huvudstad.
14. Viktig damm i Aralsjön.

Lägeskartan

Flaggan

Namnen

- Almaty - 14*
- Aralsjön - 10*
- Astana - 13*
- Balchasjsjön - 11*
- Ertis - 8*
- Kaspiska havet - 9*
- Khan Tengri - 12*
- Kina - 3*
- Kirgizistan - 4*
- Mongoliet - 2*
- Ryssland - 1*
- Syr-Darja - 7*
- Tjimkent - 15*
- Turkmenistan - 6*
- Uzbekistan - 5*

Lösenord till elevsidan: ARAL

Hur många gånger mer vatten finns det i Kaspiska havet i jämförelse med Östersjön?

Svar: Cirka 4 gånger mer vatten.

Korsordet

1. Officiellt språk förutom kazakiska. - RYSKA
2. Rysk flod som ger mycket vatten till Kaspiska havet. - VOLGA
3. Grannland i söder. - UZBEKISTAN
4. Kallas de som är från Kazakstan - KAZAKER
5. Tälthus. - JURTA
6. Den största staden i Kazakstan. - ALMATY
7. Sjö som minskat mycket i storlek. - ARALSJÖN
8. Viktig flod för Norra Aralsjön. - SYR-DARJA
9. Efternamn för president. - NAZARBAJEV
10. Kallas de som ej är bofasta. - NOMADER
11. Tvåsträngad luta. - DUMBLA
12. Fortfarande ett viktigt husdjur i Kazakstan. - HÅSTEN
13. Huvudstad. - ASTANA
14. Viktig damm i Aralsjön. - KOKARALDAMMEN

VECKANS LAND

Läromedel i "Världskunskap"

Ett aktuellt land presenteras varje vecka, vilket betyder 20 länder VT2012. Minst fyra länder varje halvår är nya länder som inte tidigare finns utgivna. I de fall vi återutger länder så kommer vi givetvis att uppdatera texten och om möjligt även komplettera med fler intressanta sidor.

Kopieringsunderlaget består normalt annars av fem sidor i pdf-format. Kostnad: enbart 19 kr/vecka och då ingår prenumeration av **Veckans Nutidsfrågor**.

Följande ingår:

- 1. Var i världen.** *Första sidan presenterar lite kort om vad som är aktuellt med detta land just nu. Det finns en världsdelskarta där det gäller att hitta landet. Flaggan presenteras och det finns en liten uppgift om landet där man behöver använda sina matematikkunskaper.*
- 2. Kartan.** *Andra sidan har en "blindkarta" över landet där viktiga städer, berg, floder etc finns markerade. Under kartan finns aktuella namn. För att få dessa rätt placerade måste man ta hjälp av en karta. Landets geografi beskrivs.*
- 3. Faktatexten.** *Tredje sidan är en faktatext om landet. Här presenterar vi landet på ett så enkelt och lättfattligt sätt som möjligt. Historia, samhällskunskap blandas.*
- 4. "Korsordet".** *Fjärde sidan är en uppgiftssida av typ korsord, ordfläta etc. Uppgiften löser man med hjälp av fakta som man hittar från de tre första sidorna. På fjärdesidan tar vi även upp något nytt intressant ämne.*
- 5. Facit.** *Femte sidan innehåller facit.*

Hur man bäst använder materialet är upp till varje lärare. Vi har förstått att det finns tre vanliga sätt.

1. Man kopierar materialet den aktuella veckan och använder det direkt i undervisningen på en lektion med tema "veckans land".
2. Man har alla länder i en faktabank och låter eleverna använda det vid grupparbeten eller temaarbeten tillsammans med annat material.
3. Man behåller det som ett fördjupningsmaterial för sig själv som lärare så att man är bra uppdaterad om det aktuella landet och lättare kan förklara vad som sker.

Världsdelsarkivet

Material om andra länder (idag över 125 st) finns i vårt "världsdelsarkiv". Enkelt att använda eftersom allt material / alla pdf-filer öppnas med samma lösenord. Det kostar enbart 90 kr/termin att ha tillgång till världsdelsarkivet. Särskilt viktigt för lärare som vi använda materialet enligt alt. 2 ovan.

Faxa eller skicka med post denna talong.

Bäst är att beställa via vår hemsida www.nutid.nu

VECKANS LAND + VECKANS NUTIDSFRÅGOR

Skola: .....

Kontaktperson: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Telefon: .....

Email 1: .....

Email 2: .....

Fakturareferens: ..... Fakturaadress: .....

Önskar starta prenumeration ...

- Med email 380 kr
Pris för VT 2012,

Önskar tillgång till världsdelsarkivet ...

- 90 kr/termin

Moms 25% tillkommer. Alla prenumerationer är fortlöpande.